

ВИКОРИСТАННЯ ГІС ДЛЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ВІЙНИ

НТУ «Дніпровська політехніка»

Джиги В.Є.

Науковий керівник: к.т.н., доц., проф. кафедри геодезії Трегуб М.В.

Земельні ресурси є найважливішою частиною природного середовища, що характеризується просторовим розміщенням, рельєфом, ґрунтовим покривом, рослинністю, надрами, водами, виступають головним засобом виробництва в сільському і лісовому господарстві, а також просторовим базисом для розміщення усіх галузей виробництва. Вони є невід'ємною і основною умовою життя і функціонування процесу виробництва, зумовлюють існування та використання інших природних ресурсів (атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод, рослинного та тваринного світу) [1].

Екологічний стан земельних ресурсів України визначається високим рівнем техногенного навантаження, а під час війни ще й численними ризиками, спричиненими бойовими діями, що ще більше погіршує несприятливу екологічну ситуацію та наближає її до світової екологічної катастрофи [2]. Сьогодні із загостренням воєнних дій ключовими ризиками стали:

- 1) руйнування та зупинка промислових підприємств, закриття та масове самозатоплення багатьох шахт;
- 2) безконтрольне поширення та зниження уваги до поводження з відходами, скидами та викидами забруднюючих речовин;
- 3) забруднення поверхневих водних джерел і підземних вод;
- 4) забруднення атмосферного повітря викидами стаціонарних і пересувних джерел;
- 5) пошкодження ґрунтового покриву та забруднення ґрунтів, зміни у структурі рельєфу, екологічному стані ґрунтів і материнських порід та у гідрологічному режимі земельних ресурсів;
- 6) електромагнітне та радіоактивне забруднення.

Напрямок екологічного відновлення земельних ресурсів потребує оцінки стану довкілля після завершення війни у порівнянні з довоєнним періодом. У зв'язку з територіальними особливостями і значними масивами даних, дослідження доцільно проводити картографічними методами з обґрунтуванням конкретних рішень щодо рекультивації порушених земель, відновлення деградованих земельних угідь, тощо.

За змістом подібна карта має містити достовірну й об'єктивну ландшафтно-екологічну характеристику навколишнього природного середовища, інтегроване у середовище ГІС. Складність завдання визначається особливостями об'єктів дослідження – надзвичайною різноманітністю параметрів, які характеризують якісний стан довкілля [3, с. 57].

Таким чином, важливим напрямом відновлення земельних ресурсів після завершення війни є проведення картографічного моделювання екологічного

стану засобами ГІС, що полягає у цілеспрямованому дослідженні компонентів структури ландшафтів, динаміки природних і соціально-економічних елементів для вирішення конкретного науково-практичного завдання. Подальше дослідження слід спрямувати на визначення базових наборів геопросторових даних необхідних для проведення такого моделювання.

Перелік посилань

1. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 272 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/pankiv_zp_zemelni_resursi.pdf
2. Проект “Конфлікт на Донбасі: сучасні реалії і перспективи врегулювання” за підтримки МЗС Нідерландів Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання. – Київ: 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_Donbas.pdf.
3. Опара В.М., Бузіна І.М., Хайнус Д.Д. Ландшафтно-екологічні дослідження екосистем сучасними методами. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії: збірник наукових праць. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019.